

olyan hangsúlyt ad a rajta folyó eseményeknek, hogy egyre várunk-várunk valamit, valami többet, valami nagyobb-
bat, amikor hirtelen az egésznek vége-
szakadása a kilégítetlenség kényelmet-
len érzését kelti bennünk. A történetet-
igaznak érezzük, a mondanivalót meg-
hatónak és mégis — felette formátlan-
nak. Ha valahol, ilyen esetekben látni,
hogy a költészetnek belső formai szabá-
lyait épen nem valami iskolás poétika
írja elő, hanem az a lelki viszony köve-
teli meg, amely az író és közönsége
között szövődik. Egy rövidebb novellá-
nak olvasópublikuma mennyivel más
lelki attitude-ot mutat, mint a drámá-
nak tömeggé verődött hallgató közön-
sége!

Az öreg betyár szerepét Bartos Gyula
erőtéljes realizmussal és megkapó ben-
sőséggel játszotta. Abonyi nagyon szé-
pen mondta el a legátus prédikációját.
A többiek közül Szabó Máriát emeljük
ki a csárdásné szerepében. A darab
elejétől végig ott mozog a színpadon
teljesen szótlantul. Egy-egy megrezdülé-
sében, szemének egy-egy megvillaná-
sában azonban annyi színjátszóképes-
ség mutatkozik, hogy multkori Anti-
gonéja után még több reménnyel tekin-
tünk jövője felé. Csak egy baj van!
Ez a sokat sejtető, ez a következmé-
nyek feszültségét éreztető játék csak
ott van igazán helyén, ahol a színész-
nek azután alkalma is van ezt az ígére-
tet beváltani. Itt azonban ezzel a sze-
reppel is úgy vagyunk, mint az egész
darabbal. Várunk-várunk és — hogy
is mondja Lear? — «a semmiből mi
sem lesz».

Galamb Sándor.

Országos Kamaraszínház.

Nemrégiben ünnepelte az Országos
Kamaraszínház másfélezredik előadá-
sával létezésének eddigi eredményeit.
Ezt a magyar staggione-társulatot
négy év előtt az a célgondolat hívta
éltre, hogy a sivár operettkultusz
langyos iszapjában fuldokló vidéki ma-
gyar vidéki színészet mentőeszkaja
legyen és az irodalmi értékek kultu-
rszával ízlésfejlesztő tevékenységet fej-
tessen ki a magyar színészet minden
állomáshelyén. Az Országos Kamara-
színház gyökeret tudott verni a ma-
gyar ugarban és legjobbnévű vidéki
társulatainak sorába emelkedett. Más-
félezer előadás seregszemléjénél nem
szabad azonban elkápráznai az eddigi
eredmények előtt, hanem új célokra
kell függesztenie a társulatnak tekin-

tetét, új, nehéz feladatok vállalására
indulnia a kétezredik előadás és majdan
a további jubileumok felé, mert az élet
törvénye nem ismer megállást, csak
folytonos evolúciót. Különösen áll ez,
a talán legszociálisabb művészi meg-
nyilatkozására az emberiségnek, a *szín-
házra*.

Hamlet azt követeli a színészektől,
hogy legyenek hű tükrei a mának. Ezt
a hivatást a mai színház kétféle módon
szolgálja: *repertoárjával és a színmű-
vek megelevenítésének módjával*. Az első
térén speciális rendeltetése lehet egy
olyan alakulatnak, mint az Országos
Kamaraszínház. A magyar glóbus a
drámairodalomban és színházi kultú-
rában nem érte meg azt a revolúciót,
amely végigszántott az utolsó évtize-
dekben Európán. Ez nemcsak a magyar
és gall vagy germán lélek mélyeséges
különbözőségeivel magyarázható, ha-
nem egész színházi életünk tepsedsé-
gével is, melynek ereiben a lassan
keringő vért nem pezsdítették frissebb
mozgásra új drámai megnyilatkozások.
Európa túljutott egy sereg irányon,
vágyon, megvalósuláson, letörésen, újra
fellendülésen, melynek szelei csak meg-
lankadva, későn, vagy sohasem érke-
znek el a füledt magyar légkörbe.
Nálunk a kevés avatottak még keve-
sebbje előtt áll tisztán, mit jelent az
egyetemes színészet és drámatörténet
szempontjából a mai helyzet, pedig
ennek tudatosítása sokkal fontosabb,
semmint az első pillanatra látszik.
Csak egyféle jelentőségére utalunk,
amikor hangsúlyozzuk, hogy a *dráma-
irodalom* fellendülése — a színészet-
történet tanítása szerint — mindig a
színpadi kultúra névemelkedésének
eredője. Előbb volt a színész, azután
a színpad és a dráma. A *magyar dráma*
kivirágzását is két-három évtizedes
színjátszás előzte meg és az adaptált
művek áradata. A korszerű *mai magyar*
drámát is egy korszerű *színházi kultúra*
és a mai európai drámairodalommal
való intim megismerkedés hívhatja
éltre. A pesti színházak e téren mit se
tesznek, a főváros után kullogó vidék-
ből pedig még inkább hiányzik a kezde-
ményező erő, a megfelelő hozzáértés,
tudás és alkotó fantázia. Az Országos
Kamaraszínház volt az első, mely ön-
tudatlanul színházi kultúránk decent-
ralizálását tűzte iratlan programjába.
Ezentúl tudatosan kell kiépítenie ebben
az irányban műsorát. Nem szabad,
hogy Ibsen több darabja mellett
Strindbergnek egy műve sem szere-

peljen repertoáron, pedig épen Strindberg volt az, aki Stockholmban *Intima Teatern* néven az első európai kamaraszínházat létesítette 1907-ben. Az oroszokat Tolsztojnak az *Élő holttest*-e és Gorkij *Éjjeli menedékhelye*-e képviselte eddig, pedig másorra kívánkoznak még Csehov, Turgenyev, Andrejev Leonid, Evreinov Nikoláj és Osztrovszkij is. Az olasz drámát a nemrégiben Sopronban bemutatott Goldoni-vígjáték reprezentálja, noha néhány ma is friss régi autor, vagy egy *commedia dell'arte* és a legújabb szerzők, elsősorban D'Annunzio és Pirandello szintén elmaradhatatlan lenne. A németek közül régebben Hauptmann és Hebbel szerepeltek egy-egy drámájukkal, de a ma már kiforrott, nem rég még Sturm und Drang-periodusukat élő fiatal nemzedék főbb képviselői, Fritz von Unruh, Franz Werfel, Ernst Toller, Walter Hasenclofer és Berthold Brecht egy-egy műve bemutatásra vár, legalább is a négy év előtti Georg Kaiser bemutató logikus folytatása ez lenne. És így végigmehetnénk még néhány nemzet drámairodalma több reprezentatív man-jének művein, melyek mind kovászai lehetnének a modern magyar dráma ma még látthatatlan erjedésének.

De nemcsak a *mi* a fontos, hanem a *hogyan* is... A kamaraszínház elnevezés nemcsak a drámák irányában jelent meghatározott programot, hanem a *játék* stílusában is. A kamaraszínházmozgalom megindulása negyedszázad előtt a játék bensőségesre válását, a szerep interpretálása helyett az alak életrekeltését, a halk és finom tónusokat, rendezésben az egyszerűséget, stilizáltságot, a játéktípus antinaturalisztikusan sokszínűvé válását jelentette. Ezen a téren talán még nagyobb munka vár az Országos Kamaraszínházra, mint másorának kiépítése körül. A társulat megszervezője és igazgatója, Alapi Nándor kitűnő színész, aki játékanak megkapó közvetlenségével, a színészi effektusok racionalis egyszerűségével kelti életre szerepeit. A társulat azonban egyenetlen, pedig ha nem is egyforma rutinnal rendelkező, de legalább is egyformán fejlődésképes színészekből kellene állania, hogy a társulat *együttlenség* lehessen. A stílusbeli összehangolás azonban csaknem kizárt dolog, ha a színész önmagára van hagyatva és csak durvább instrukciók

és nem az egyes darabok egy ember által való egységes átgondolása, a részletek finom szételemezése és újra egységbe illesztése irányítják játékát. A *színész fölötti principium* érvényesüléseinek hiánya a legsürgősebben korrigálandó az Országos Kamaraszínháznál. Ennek lehet betudni azt is, hogy a szereposztást igen gyakran nem belső színészi értékek felismerése, de külső szempontok irányítják. Ezt alátámasztja látszólagos érvekkel, hogy a vidéki kritika ma még a színészek tulajdonít olyan értékeket az előadásban, melyek a *szerepből* adódnak és indokolatlan dicséreteivel sikereket biztosít az egyszerű szöveg interpretálásnak, viszont ritka esetben képes észrevenni azt a nagy pluszt, amit az színész a maga alakteremtő fantáziájából ad a néha jelentéktelen szerephez. A legsokoldalúbb tagja a társulatnak Peéry Piroska, akinek a *Húsvéti vakáció* Claude-jától a *Hedda Gabler* öreg Tesmann Juliájáig és a *Liliom* Muskátnéjéig ivel skálája. A modern orosz iskolának egyedülálló magyar képviselője ő a fiatal színészgenerációban, aki hiánytalanul fel tud oldadni alakjaiban, melyek felfokozott intenzitással élnek. A legvérbelibb kamarastílust képviseli játéka. Épen ezért nagy vesztesség, hogy nem az ő interpretálásában láthatjuk az Országos Kamaraszínház előadásain a *Hedda Gabler* címszerepét, a *Liliom* Julikáját, vagy Goldoni *Fogadásnéját*. Remélhetőleg az évad végén a Budapesten tartandó vendégjátékai kezdetéig megváltozik ez a helyzet és a főváros egy nagy meglepetéssel lesz gazdagabb. Finom tehetség Mihályi Mária, akinek egyszerű színészi eszközökkel felépített anyalakjai jelentős értékei az Országos Kamaraszínház előadásainak. Fejlődéssel bízható kedves ígéret *Dalmaj* Emmi. A férfitagok közül *Miskey József* kell elsőnek említenünk. Közvetlen szalonszínész és elementáris erejű kómikus egy személyben. *Maconkay József* rendkívül szorgalmas, bő humoros vénával rendelkező fiatal talentum.

Ilyen erővel lehetne játéktílusban újat, kezdeményező érvényűt alkotni. Az új repertoár és új stílus kettős vágányán az Országos Kamaraszínház a történelmi jelentőség országán keresztül roghat be a kétezredik előadás állomására.

N. A.